

GLAS

AKADEMSKI

LETO III. ŠTEV. 21.

LJUBLJANA, 26. SEPTEMBRA 1935.

GENERACIJI, KI PRIHAJA.

Brez dvoma ste slišali tudi vi kot zadnji nauk, ko ste odhajali od doma:

»Sredstev nimamo, torej skrči svojo dobo, ki jo prebiješ na univerzi, čim bolj, predaj se samo študiju svoje stroke, pusti vse drugo v nemar in glej, da si kmalu z diplomom zagotoviš existenco.«

Bilo bi lepo, če bi tudi še danes vodila taka trdna lestev do obstoja. Marsikom izmed nas bi bila prihranjena mnoga razočaranja in težke ure. Toda danes je lestev šolske izobrazbe naslonjena v prazno in tisti, ki se je povzpeli do najvišjih klinov, ob koncu študija ne ve kam. Že dolgo je, kar družba ne mara delovnih sil mladih inteligentov in dolgo, kar je nastopil čas, ko in-rate po končanih študijah ugotoviti, da ste popolnoma odveč, da se za vas nihče ne meni in da usoda in življenjski obstoj mlade generacije staro, ki danes vlada, popolnoma nič ne briga. Razočarani stojimo na cesti.

Zavest tega dejstva je glavno spoznanje, do katerega se mora dokopati vsak, ki se je odločil na univerzo. Sili nas, da opustimo način študija, ki je imel za svoj cilj specializacijo v določeni stroki in se poleg tega dela posvetimo tudi v probleme družbe, ki je zavozila tako daleč, da so ji odveč delovne sile mladih ljudi. V slovenski kulturni zgodovini so bile dobe, ko je mladina prevzela iniciativo in obogatila življenje z novimi vidiki, ki so se izkazali za naš razvoj pomembni. Take so bile vse prelomnice dob. Tudi danes stojimo na taki prelomnici. Razlika je le v tem, da ne gre samo za poživitev kulturnega, gospodarskega in socialnega udejstvovanja na slovenskem teritoriju, ampak da moramo iskati rešitev vprašanj, ki tarejo Evropo in svet. In tu je važno, da tudi slovenska mladina vzdržuje korak z iskaleci v svetu, poleg tega pa išče razvoju pri nas, ki je bil dan po naših posebnih prilikah v preteklosti, tako usmeritev, ki bo najbolj odgovarjala potrebam slovenskega ljudstva.

Če pregledujemo delovanje slovenske akademske mladine, moramo ugotoviti, da se je doslej mnogo premalo zanimala za vprašanja, ki tarejo slovenskega človeka. Kdo pozna razvoj, ki nas je prinesel v položaj, v kakršnem smo danes in ki je vse prej ko rožnat? Kdo pozna bistvo političnih akcij, ki so daleč od skrbi za ugodno življenje Slovencev? Kdo ve, kako se je razvijalo slovensko gospodarsko življenje, koliko naš človek daje in kaj prejema? Kdo ve, kako je slovensko vprašanje povezano s prepletajočimi se problemi Evrope? Kdo ve, kakšni so bili sistemi, ki so dovedli do tega, da je večina slovenskih kmečkih posestev na kantu, da je naš delavec stradati in z družino vred na cesti, in da je naša inteligenca enako sproletarizirana? Redek od nas bi znal odgovoriti na katerokoli teh vprašanj. Toda tudi v starejši generaciji so redki, ki bi znali! Univerza je vprašanjem, ki so aktualna in pereča, daleč. Naš tisk jih ne obravnava. Politične stranke jih rešujejo na način, da je obupno. Gospodarski krogi so vezani, da se ne morejo ganiti. Ob vseh spoznanjih je jasno, da ima edino intelektualna mladina, naslonjena in vsa povezana z najširšimi plastmi ljudstva, nekaj izgledov, da v trdem delu in s sistematičnim študijem prinese v javno življenje toliko potrebnih osve-

žitev in borbe. To je delo, kateremu se mora posvetiti in ki nas bo rešilo obupa, v katerega padamo v svoji brezposelnosti.

Abiturient, ki bo stopil na univerzo, bo kmalu videl, kje so klubi in krožki, ki so se že lotili dela. Mesto tradicij, ki so nam jih zapustila akademska društva preteklih generacij in ki se danes le tu in tam še pojavljajo v plesnih vajah, v »gojitvi družabnosti«, v krokarijah (oprostite nam odkritost), in slepi navezanosti na politične usmeritve, ki jih dajejo ljudje iz starejše generacije s slabimi kosili in obljubami službe, je nastopila doba samostojnih iskanj.

V to delo vabimo mlade tovariše. Študij in seminarji bodo napravili iz vas strokovnjake na svojih področjih, naše skupno delo pa vas bo povezovalo s skrbmi in potrebami ljudstva, ki mu boste pomagali; to delo vas bo obvarovalo pred moro obupne brezposelnosti in neznozne zavesti, da ste popolnoma nepotrebni, da vaših sil nihče ne rabi.

Seveda vas ne bo rešilo iz bednih materialnih stisk, v katerih je večina slovenskih študentov. Toda to breme nosi vse slovensko ljudstvo.

ŠOLNINE.

Obsoditi je treba današnje šolnine, ki jih opravičuje samo težki gospodarski položaj...

(Spomenica ZSAU ob uvedbi šolnine l. 1932.)

... zahtevamo popolno odpravo šolnin za manj premožne sinove nameščencev, obrtnikov, delavcev in kmetov... (Rezolucija o šolninah »Akademski glas« št. 8, 25. nov. 1933.)

Šlušatelji juridične fakultete... vidijo v zadnjih šolninah enega najtežjih študentskih problemov, ki se mora rešiti z največjo nujnostjo po čim temeljitejšem in prevarnejšem obravnavanju in preučevanju, pri katerem morajo sodelovati v prvi vrsti študenti sami...

(Iz predloga občnemu zboru 14. apr. 1934.)

Ze iz teh par mimobežnih odlomkov, ki smo jih zbrali kot dokument nepretrgane verige borbe proti šolninam, vse tja izza dobe ko so jih uvedli, si lahko ustvarimo jasno sliko, s kakšno silovitostjo narašča leto za letom zahteva po rešitvi vprašanja šolnin. Splošna gospodarska kriza, ki jo hočejo prevaliti na ramena srednjih in nižjih slojev, uradnikov, obrtnikov, delavcev in kmetov, je prav tako zajela tudi nas, ki smo njihovi sinovi in hčere. Ker pa smo Slovenci po svoji ogromni večini narod delovnega ljudstva, zato nas je kriza še tem huje zadela. Nekdaj, ko so tuji gospodarji vihteli nad nami svoj bič, si nisimo mogli ustvariti svoje usode, da bi za povračilo trdih in napornih dni zaživeli v svoje gospodarsko in kulturno življenje, zdaj so jo vzeli v zakup spet le domači, a narod sam, daleč proč od vsake blaginje in kulture, je ostal v svojem bistvu še vedno tlačan in kljub temu žilav in trden, in po tolikih žrtvah in razočaranjih spoznava, kje je njegova pot.

V najtesnejši zvezi z usodo naroda je tudi življenje študentov, v kolikor neposredno izhajajo iz vrst delavskih in kmečkih slojev. Bedno življenje po vlažnih in zatohljivih podstrešjih, kakor mrtvaške grobnice tesna stanovanja, slaba in pomanjkljiva hrana (enkrat, včasih tudi nobenkrat na dan), nezakurjene sobe po zimi, nezadostne obleke, strgani čevlji, večno ubijanje z instrukcijami in še slabo zdravje, vse to so pogoji, ki spremljajo danes revnega študenta z dežele ali predmestja. Toda v veliki večini je mnogim kljub tem obupnim razmeram pot na univerzo zaprta. Kajti po statistiki, ki jo je izvedla Akademska akcija za letni semester 1934/35, razvidimo, da je bilo na univerzi samo 20% (kmetški 18,4 in delavski 2,5) vseh slušateljev kmečko delavskega sloja, medtem ko bi jih moralo biti po številčni pripadnosti 80%! Ne glede na nepravilno številčno razmerje med nižjimi in srednjimi sloji slušateljev ljubljanske univerze, se ustavimo nekoliko pri uradniškem stanu, ki ga zastopa na univerzi 80% vseh slušateljev. Ali jih ne tlačijo prav tako gospodarska kriza, zlasti po najnovejših redukcijah, kakor delavce in kmete? Danes jih razlikuje od slednjih samo še tradicija, ki jih je nekoliko privilegirala v pravcu: divide et impera, a se po svojih življenjskih pogojih prav nič več ne razlikuje od ostalega bednega ljudstva, zato je ob njem njihovo edino pravo mesto. Ali niso novi ukrepi o znižanju osebnih in draginskih doklad za 7%, oziroma znatno več, državnim in samoupravnim nameščencem, najbolj zgovorni dokaz za to?

In v teh klavernih življenjskih razmerah, ki jih živi, razen par izjem, ogromna večina našega slušateljstva, so povrh vsega l. 1932. uvedli še šolnine, ki so nas v resnici popolnoma pritisnile k tlom. Ne samo to, da je njihova osnova popolnoma krivična, ker jemlje za merilo gospodarskih zmoglosti neposredne davke, ki nikakor ne morejo biti dejanski izraz premoženjskega stanja posameznikov, ker ne upošteva zadolženosti, števila rodbinskih članov, davkov, ki jih plačujejo denarni zavodi sumarično za svoje vlagatelje in o katerih nimajo davčne uprave izkazov glede posameznikov in dalje vseh tistih primerov, ko dijaki ne dobivajo niti od doma niti od drugod nikakršne podpore in se morajo popolnoma sami vzdrževati — šolnino pa morajo plačevati po davkih staršev, ampak je povrh utega še regresivna to se pravi, čim več ima kdo premoženja, tem manj plačuje šolnine.

Šolnine so zadale ne le visokošolcem, ampak tudi srednješolcem neizmeren udarec, katerega neugodne posledice naraščajo in se širijo iz dneva v dan. Ogromni dotok novih, svežih, mladih moči, voljnih in željnih višje izobrazbe, buta in se zajezi ob trdni steni šolnin. Izgubljajo se v poklice, ki nikakor ne ustrezajo njihovim sposobnostim in zmoglostim. Pravijo, da opravičuje težki gospodarski položaj in nadprodukcija inteligence, obstoj šolnin! Kakšna obupna uračunjenost. Mladini, kateri toliko ob vsaki priliki poučarjajo njen pomen za »bodočnost naroda«, hočejo ubiti njene poletje z ekonomskimi ovirami! Kdor dela to, mu očitno ni do čim širše narodove kulture in izobrazbe, štednja z delovnimi močmi, to mu je najvišja zapoved.

Ako primerjamo statistiko šolnin iz l. 1932, ko so jih uvedli, z letom 1934 in z najnovejšo porazdelitvijo šolnin iz l. 1935, pridemo do nasled-

Zimski semester 1932/33

Prva davčna podlaga iz leta 1932	Odmera solnin	Število oprošč. sluš.	Število sluš. s cel. šol.	Število sluš. s pol. šol.	Skupaj
— 300		710			710
300— 500	150		152	9	161
500— 750	200		142	13	155
750— 1.000	250		163	8	171
1.000— 1.500	300		203	30	233
1.500— 2.500	350		117	10	127
2.500— 4.000	400		100	24	124
4.000— 6.000	450		53	15	68
6.000— 9.000	500		17	2	19
9.000— 12.000	550		8	1	9
12.000— 15.000	600		2	1	3
15.000— 16.000	650		2		2
16.000— 17.000	700		1	1	2
17.000— 18.000	750		1	1	2
18.000— 19.000	800				
19.000— 20.000	850		1		1
20.000— 21.000	900				
21.000— 22.000	950				
22.000— 23.000	1000		1		1
23.000— 24.000	1050				
24.000— 25.000	1100				
25.000— 26.000	1150				
26.000— 27.000	1200				
27.000— 28.000	1250		1		1
28.000— 29.000	1300				
29.000— 30.000	1350				
30.000— 31.000	1400		1		1
31.000— 32.000	1450				
32.000— 33.000	1500		1		1
33.000— 50.000	2350				
Skupaj					1791

Poletni semester 1934

Druge davčna podlaga iz leta 1934	Odmera solnin	Število oprošč. sluš.	Število sluš. ki plača šol.	Skupaj
— 300		357		
60— 50.000	200		1343	
Skupaj				1700

Zimski semester 1934/35

Tretja davčna podlaga iz leta 1935	Odmera solnin	Število oprošč. sluš.	Število sluš. s cel. šol.	Število sluš. s pol. šol.	Skupaj
— 300		622			622
300— 1.000	200		463	42	510
1.000— 3.000	250		412	48	460
3.000— 5.000	300		111	22	133
5.000— 10.000	500		56	11	67
10.000— 20.000	700		11	3	14
20.000— 50.000	1000		6	1	7
Skupaj					1813

njih zaključkov: da so davčne podlage za odmerjenje šolnin za nižje in srednje sloje vedno slabše v primeri z odmerjenjem šolnin višjega sloja, da je bil s šolninami največ prizadet srednji in nižji stan, da je za 6% manj oproščenih šolnine ter da se je število slušateljev od l. 1932 dvignilo samo za 22! Primerjajmo nekoliko tabele. Vzemimo najprej davčno podlago. Čeprav zaznamuje prva davčna podlaga iz l. 1932 na zunanaj neko progresijo, vendar, kdo ne vé, kako težko pogrešajo delavec, kmet in uradnik 50 Din, medtem ko ne pomeni za bankirja, direktorja, veletrgovca in druge skoraj nič. In vendar nam je v tem oziru bila šolnina vsem enako odmerjena, kar je bila očitna krivica. Druga davčna podlaga iz l. 1934 po svoji krivičnosti naravnost kriči, tako da o njej ni potrebno še posebnega komentarja. Tretja davčna podlaga iz l. 1934/35, ki je trenutno v veljavi, čeprav je prinesla srednjemu sloju nekoliko olajšanja in ga razbremenila, vendar pomeni še vedno zelo veliko krivico nasproti kmečko delavskemu sloju, ki mora še vedno plačevati najmanjšo odmerjeno šolnino 200 Din, dalje »zgoraj« je šolnina zelo pavšalirana (20.000 do 50.000) medtem ko je »spodaj« še zelo zdiferencirana (300—1000) torej 30.000:700! Ali je to pravično? Krivična pa je šolnina tudi nasproti situiranemu sloju, da so manjši vedno bolj prizadeti od večjih, kar je zelo lepo razvidno s tret-

je statistične tabele. Tisti, ki je n. pr. prvotno plačeval 900 Din šolnine, mora sedaj plačati po novem 1000 Din, tisti pa, ki je moral prej plačevati 2350 Din, plačuje zdaj samo 1000 Din! Sploh je pri nas vsa ureditev šolnin nekaj posebnega.

Zaradi našega neprestanega odpora in borbe za pravičnejšo razdelitev šolnin, nam venomer zagotavljajo, da jih bodo zboljšali, toda številke dovolj živo dokazujejo, v koliko se to res izvaja. Letos na primer je začela davčna uprava izstavljanje, lastnikom novih hiš (kakšna zadolženost je med njimi, zlasti med takozvanimi »kolonisti« ob periferiji mesta!) taka davčna potrdila, ki ne potrjujejo o tem, koliko so faktična plačali davkov, ampak po tem, koliko bi se predpisalo ob normalni davčni stopnji, t. j. po stopnji za stare hiše. (Glej »Slovenec« z dnem 22. avgusta, številka 191a str. 4) Par dni kasneje je v istem listu izšel med dnevnimi vestmi »Odgovor«, kjer Društvo posestnikov novih hiš obvešča nekega posestnika nove hiše na njegovo javno vprašanje v že navedenem listu, kaj je prav za prav s temi novimi ukrepi glede »šolskih taks«, da je odbor že pred nekaj dnevi storil »potrebne« korake in vložil »pritožbo« na pristojno mesto. (»Slovenec« z dnem 24. avgusta, številka 139a str. 4). In uspeh? Nič!

Tako je vedno bilo in bo: Dokler bodo drugi »reševali« naše probleme in zahteve, ne bomo nikoli ničesar dosegli. Naše potrebe razumemo mi najboljše, sami se moramo vzdržati in se spustiti združeni v borbo, dokler ne dosežemo svojega cilja. Meddruštveni odbor ali pa bodoča reprezentanca, naj se po vseh naporih in težavah v borbi proti šolninam, ki je zahtevala tudi že smrtne žrtve, dokončno loti tega že nadvse perečega in nujnega vprašanja in naj nas povede ob sodelovanju in podpori slehernega izmed nas, z vsemi sredstvi do uspeha, ki ga že tako težko pričakujemo.

Zahtevamo progresivno plačevanje šolnine enkrat na leto v višini 10% neposrednega davka, toda le pod pogojem, da se vpisna taksa zniža od 100 Din na 5 Din in da najnižja davčna lestvica ne sme presežati pod 1000 Din.

VPRAŠANJE NAŠE REPREZENTANČNE ORGANIZACIJE

Začetkom novega študijskega leta je spet pred nami vprašanje naše reprezentančne organizacije. To vprašanje nam ni novo. Postavljeno nam je bilo že pred poltretjim letom, takrat, ko je prosvetni minister razpustil tedanjo Zvezo. Odtlej je bilo že nekaj poskusov, ustanoviti novo reprezentančno organizacijo, toda vsa prizadevanja so bila zaman. Brez dvoma je najodločilnejši vzrok za ta neuspeh trdota občne univerzitetne naredbe in naredbe o akademskih društvih, ki sta obe s skrajno omejitvijo možnosti zborovanja in združevanja ter z najpodrobnejšimi določbami, ki so predpisale ne le načela in programe organizacijam, ki bi bile dovoljene, temveč tudi javne volitve in celo poslovnih za čisto notranje delo, stremeli za tem, da se uduše še zadnji ostanki akademskih svoboščin. Vsa dežela je bila že nekaj let onemela, da v svojem trpljenju niti ni mogla več krikniti proti preganjanju in vzklkniti za svobodo, le univerza je bila kraj, kjer je bilo mogoče kdaj pa kdaj izpregovoriti malo glasnejšo in odločnejšo besedo. Ko pa je tedanja Zveza januarja leta 1933 sklicala vse studente, da protestirajo proti nameravanemu razpustu dveh fakultet ljubljanske univerze in pozovejo vse Slovence na odpor proti temu novemu napadu na slovenski narod, je bila razpuščena. Pritisk se je povečal in tudi univerza je utonila v mraku, ki je že nekaj let zagrinjal slovensko zemljo.

Vendar so bili še potem nekateri trenutki, ko je bilo mogoče doseči, da bi se vsaj nekoliko zboljšale razmere na naši univerzi in vzpostavila tudi reprezentančna organizacija v kakršnikoli obliki. Za to pa bi bilo treba dela in bojev vseh, ki na ljubljanski univerzi delajo: univerzitetnih oblastev, profesorjev in študentov. Študenti bi bili morali boljše in temeljiteje spoznati bistvo svojih problemov in se zanje z mnogo večjo odločnostjo boriti. Univerzitetni zastopniki pa bi bili morali mnogokdaj pokazati večjo uvidevnost in podpirati upravičene zahteve študentov. Bil pa je čas, ko se nekaj mesecev niso smeli vršiti na univerzi niti občni zbori zakonitih obstoječih strokovnih društev! Primer ustanovitve in dela

Akadske akcije, ki jo je vodila maloštevilna, toda izredno delavna, preudarna in odločna skupina ljubljanskih študentov, ki so se navzlic vsemu znali nasloniti na vse študente in pridobiti do neke mere tudi univerzitetne zastopnike za sodelovanje, je dovolj poučen. Nič manj pa tudi dveletni boji študentov v Zagrebu in Beogradu, ki so imeli vsaj ta uspeh, da je prosvetni minister naredbo o akademskih društvih preklical.

Ko se ob začetku novega študijskega leta razgledujemo, v katere smeri bomo uravnali letošnje delo, se moramo najprej ustaviti pri vprašanju reprezentančne organizacije. Za smotreno in uspešno delo na kateremkoli področju našega akademskega življenja je potrebno najprej, da smo študenti dobro in trdno organizirani. To smo v zadnjih dveh letih premnogokrat občutili. Nikogar ni bilo, ki bi mogel nadaljevati delo nekdanjega zveznega urada dela in preskrbovati študentom instrukcije in popuste; nikogar ni bilo, ki bi mogel prevzeti in izvesti načrte nekdanje Zveze za ustanovitev gospodarske zadrage; nikogar ni bilo, ki bi vodil slovenske akademike v boj za katerekoli zahteve slovenske univerze. Fakultetna strokovna društva, niti posebej sestavljeni odbori njihovih zastopnikov, niso mogli nadomestiti Zveze, ker je njihovo delo v prvi vrsti omejeno le na posamezne fakultete. Le Akademski akcija, ki nam mora biti zgled dela, je do neke mere pomenila zadnji dve leti vodilno organizacijo, kolikor ji je uspelo združiti vse študente v zahtevi in delu za univerzitetno knjižnico. Omejena pa je bila v glavnem le na ta problem in za rešitev drugih važnih vprašanj se ni ustanovila nobena podobna organizacija, kar bi bila delna nadomestitev Zveze, če bi bili študenti dovolj živi in delavni. Pa tudi Akademski akcija samo je organizacijska razbitost ljubljanskih akademikov zelo ovirala pri delu, saj se prav za prav ni mogla nasloniti na nobeno organizirano skupino in je tako morala sama iskati prvih zvez s širšimi akademskimi množicami. Če bi obstajala Zveza, bi bila tudi Akademski akciji krepka opora. In pri Zdravstvenem fondu, zadnjem ostanku Zveze, ki se je rešil le, ker je bil kot samostojno juridično telo vključen v Zvezo, vidimo, kako je ta ustanova danes postala urad z uradniškim upravnim strojem, pri katerem študenti nimajo nobenega vpliva, da bi mogli delo Zdravstvenega fonda smotreno preusmeriti.

Reprezentančna organizacija nam je torej nujno potrebna kot osnova za razvoj in napredek našega akademskega življenja. Seveda bi morala biti sestavljena tako, da bi mogla ustrezati vsem nalogam. Imeli smo že dve reprezentančni organizaciji in danes moramo ugotoviti, da nobena ni ustrezala: niti prva, ki je slonela izključno na politični opredeljenosti, niti druga, ki so ji bila izključna osnova fakultetna strokovna društva, čeprav je bilo načelo, ki je veljalo drugi organizaciji, popolnoma pravilno. Vzrok, da druga reprezentančna organizacija navzlic temu ni uspevala, pa je v tem, da središče našega akademskega življenja ni v strokovnih društvih, katerih odbori so tudi več ali manj zgolj upravni stroj, temveč v kulturno-političnih društvih. Kakor se je prva vodila popolnoma po strankarskih in dnevnopolitičnih vidikih, tako druga ni imela dovolj široke opore v študentih, ker strokovna društva pri svojem delu niso dovolj živa in v resnici ne povezujejo študentov posamezne fakultete ali oddelkov v strnjeno skupnost z zavestjo istih potreb in zahtev.

Pri ustanavljanju tretje reprezentančne organizacije bomo morali to dejstvo upoštevati. Tudi pri tretji Zvezi mora obveljati izključno le načelo strokovnosti in zato morajo biti kulturno-politična društva izključena. Toda oživetj morajo strokovna društva in le-ta morajo postati središče akademskega življenja. Ne zagovarjamo mnenja, da bi akademik ne smel biti svetnonazorsko in tudi politično opredeljen. Nasprotno mislimo, da mora vsak izobraženec imeti določen pogled in nazor o vseh pojavih življenja. Toda v vseh strokovnih bodisi študijskih bodisi gospodarskih in organizacijskih vprašanjih morajo biti odločilna le strokovna društva. Zato je problem nove reprezentančne organizacije tudi problem že obstoječih strokovnih društev, na katera se bo ta organizacija naslanjala. Življenje in delo v strokovnih društvih je treba urediti tako, da bodo študenti neposredno v njih razpravljali in odločali o slehernem problemu, ki se pojavi, da jim bo zrasla zavest, da živijo in študirajo v enakih razmerah, da so zato tudi njihove potrebe enake

in da je mogoče te potrebe uresničiti le skupno, z vidika skupnih potreb in ne s politično strankarskega vidika. Strokovna društva so poklicana, da z rednimi in pogostimi članskimi sestanki, na katerih naj se obravnavajo akademska gospodarska in organizacijska vprašanja in pogloblja strokovna izobrazba ter tudi gojijo osebne zveze, ustvarijo dovolj živo in močno osnovo za pravo strokovno reprezentančno organizacijo. Strokovno društvo pa, ki ima le dvakrat v letu občni zbor, na katerem se obravnavajo vsa vprašanja tako, kakor so razpravljali o njih že v kulturno-političnih društvi, ne pa s stališča določene fakultete ali oddelka, ali s splošno študentskega stališča, more biti kajpak le slaba opora in osnova reprezentančni organizaciji.

Bodoča reprezentančna organizacija naj bi povezala vse študente naše univerze tudi v njihovem kulturnem udejstvovanju, pri katerem so združeni vsi, ne gledé na kakršnokoli opredelitev. V Zvezi naj bi bili zastopani poleg Zdravstvenega fonda (temeljito preurejenega) Akademске akcije tudi Akademsko podporno društvo, Akademski pevski zbor, Akademsko smučarska organizacija (ki naj bi se morda razširila v splošno sportno) in vse podobne organizacije, ki so ustanovljene zaradi kakšnega posebnega namena in ki niso nazorsko ali politično opredeljene. Posamezni odseki (urad dela itd.) pa naj bi se organizirali kolikor mogoče samostojno z lastnim statutom. To priporoča prav izkušnja bivše Zveze, s katero so padli tudi vsi odseki razen Zdravstvenega fonda. Za čim večjo samostojnost organizacij, ki bi bile vključene v reprezentančno organizacijo, govori tudi potreba, da se končno že ustvarijo za posamezna področja posebna telesa. Danes je tudi na naši univerzi življenje že toliko razvito, da se ne da voditi vse delo iz osrednjega odbora reprezentančne organizacije.

Tako bi dobili reprezentančno organizacijo, ki bi družila fakultetna strokovna društva in posebna strokovna ter splošno kulturna društva. Takšna organizacija bi bila sposobna zastopati interese študentov na kateremkoli področju ne le na univerzi sami, temveč tudi v javnem življenju, kjer bi se pojavila kot osrednja strokovna organizacija slovenskih akademikov, mogla bi in tudi morala dosledno braniti slovenski značaj naše univerze ter individualnost vsega slovenskega življenja za izpolnitev vseh zahtev, ki iz tega sledijo.

Odveč bi bilo poudarjati, da je prvi pogoj za možnost dela v tej smeri naša prva zahteva svobode zborovanja, združevanja in tiska. In tudi bodoči reprezentančni organizaciji z vsemi vključenimi društvi bo moralo biti osnovno načelo čista demokratična ureditev, katere najvidnejši izraz so tajne volitve. Treba je, da si že prvi dan novega študijskega leta obnovimo vprašanje reprezentančne organizacije in vse z njo zvezane probleme ter jim s temeljitim razmišljanjem in živim ter odločnim delom najdemo zadovoljujočega odgovora. Dokler ne bomo imeli reprezentančne organizacije, bo vse naše akademsko življenje neurejeno in vsem našim prizadevanjem bo manjkala pravi temelj. Postavimo si smoter, da bodi še letošnjo jesen ustanovni občni zbor nove reprezentančne organizacije!

KO ZAPUŠČA DR. PIRKMAJER
PODBANSKO MESTO.

Znano je, da je banovinski svet v svoji proračunski razpravi l. 1933. sklenil, da bo prispeval 2.000.000 Din k zidavi univerzitetne biblioteke v Ljubljani. V ta namen je bil sprejet sedaj že drugo leto v redni proračun znesek 200.000 Din. Denar bi se moral do pričetka zidave nalagati v poseben fond, ki bi ga osnovala banovina, potrdilo pa notranje in finančno ministrstvo. V kolikor je bilo mogoče pisati o stvareh, smo lani sproti obveščali svoje čitatelje, v kakem štadiju je vprašanje zidave knjižnice. Tudi o tem fondu smo pisali in o Kalvariji, ki nam jo je pripravil. Kljub intervencijam rektorata univerze in Akademске akcije, ki so se vršile vse leto, ni bilo mogoče doseči, da bi banovina ta fond ustanovila, dasi je bilo treba pripraviti zanj le par paragrafov. Zadnji termin je bil 31. marec 1935; če do tega dne ne bi bil fond ustanovljen, bi denar zapadel, z njim pa tudi up na zidavo. Ko je dr. Marušič prevzel socialno ministrstvo, je vodil posle na banovini dr. Pirkmajer. Takrat so bili brezuspešni vsi napor. Šele novi ban dr. Puc je izdal ukaz, da

se sestavijo pravila fonda. Delo je opravil menda dr. Pirkmajer. V zadnjih treh tednih, ki so še ostali, so bila odposlana v Beograd, toda napačno, da je šel akt nazaj v Ljubljano. Ko je bila že zadnja ura, se je v sili razmer podala v Beograd delegacija Akademске akcije, da reši, če se še da kaj rešiti. Doli se je izkazalo, da je imel sestavljalac pravil dve možnosti za sestavo in je izbral težjo. Mesto da bi potrdil pravila samo notranji minister, jih je moral tudi finančni. V zadnjih dveh dnevih, ki sta ostala do termina, v katerem bi denar zapadel, sta zastopnika Akademске akcije z velikim naporom dosegla, da je bil akt podpisan od obeh ministrov. Kdor je imel kdaj opravka s takimi stvarmi, ve, kaj se pravi v enem dnevu dobiti pristanek in podpis dveh ministrov v Beogradu! Bilo bi to popolnoma nemogoče, če bi ne bilo doli nekaj slovenskih višjih uradnikov, ki so se za stvar zares z vso voljo zavzeli. Med njimi predvsem dr. Goršič, generalni inspektor v notranjem ministrstvu in inspektor dr. Majcen, naš sedanji podban. Fond je bil potrjen dobesedno v zadnji uri in s tem prvi denar za univerzitetno biblioteko rešen.

Nadaljna zgodba s fondom je našim čitateljem znana. Izkazalo se je, da je proti prvotni zasnovi imenovan v pravilih fonda v upravo kot predsednik g. dr. Pirkmajer in kot člani g. Breznik, načelnik prosvetnega oddelka, še nekaj gospodov in skoro vsi člani banovinskega šolskega odbora. Prvotno bi imel upravljati fond le rektor univerze z dvema članoma. Ko je prosila delegacija Akademске akcije g. dr. Pirkmajerja, da skliče kot predsednik fonda sejo, na kateri naj bi razpravljali o pričetku zidave univerzitetne knjižnice z denarjem, ki bo na razpolago, je to odklonil, češ, da bi bila to presija na državo, ki je ne dovoli. Zastonj so ga slušatelji prepričevali, da take presije ni, saj je vlada sama sklenila, da vnese v svoj proračun postavko za zidavo. Ves trud je bil brezuspešen. S tem se je zidava zavlekla za eno leto.

Epilog tega je znan. Na svojem velikem zborovanju v maju tega leta je dijaštvo univerze z obžalovanjem sprejelo na znanje poročilo o ustanavljanju fonda in brezuspešnih naporih, ugotovilo, da ne more soditi o nagibih, ki so vodili g. dr. Pirkmajerja kot podbana za tako postopanje, da pa je g. dr. Pirkmajer obenem tudi predavatelj na univerzi. Tu pa se dijaštvu zdi, da njegovo delo ni bilo v korist univerze, na kateri predava, zaradi česar je sklenilo, da bo v nadalje bojkotiralo njegova predavanja. Sklep se je ob zaključku študijskega leta 1934/35 še izvajal.

NAVODILA ZA INSKRIPCIO.

Vpisovanje v zimski semšter 1935/36 traja od 25. septembra do 5. oktobra za novince, od 25. septembra do 10. oktobra za ostale slušatelje. Ob vpisu so potrebne sledeče listine:

1. potrdilo o višini neposrednih davkov, na podlagi katerega se odmeri šolnina,
 2. osebni izkaz z vpisanimi predavanji in s kolkom Din 100,
 3. zglasnice, po ena za vsak predmet.
- Novinci potrebujejo poleg tega še:
4. zrelostno izpričevalo,
 5. imatrikulacijsko izpričevalo s kolkom za Din 20,
 6. začasni sprejemni list,
 7. indeks predavanj s fotografijo,
 8. akademsko legitimacijo s fotografijo,
 9. fotografijo k osebni izkazu,
 10. frekventacijsko izpričevalo. (Ako se uporabi kot potrdilo za draginjske doklade, se ne kolkuje. Če pa slušatelj rabi frekventacijsko izpričevalo za vojaško oblast, mora biti kolkovano z 20 dinarji.)

Vse tiskovine razen davčnega potrdila, ki ga izstavi pristojna davčna uprava, in zrelostnega izpričevala, se dobe pri vratarju in jih izpolni slušatelj sam.

V osebni izkaz in indeks predavanj se morajo vpisati vsa predavanja, ki jih bo slušatelj poslušal in sicer v indeks v istem vrstnem redu, kakor v osebni izkaz. Vsa predavanja so objavljena v seznamu predavanj, ki se dobi pri vratarju za 5 Din. Za filozofe in tehnike je važna delitev po skupinah in oddelkih. O tem daje pojasnila naša informacijska pisarna v avli.

Ko novinci izpolnijo tiskovine, morajo najprej na dekanat svoje fakultete, kjer predložijo:

1. zrelostno izpričevalo,
2. začasni sprejemni list in

3. indeks predavanj.

Ko dekan potrdi sprejemni list in podpiše indeks, gre novinec na kvesturo (II. nadstropje, soba št. 130). Tu se vpisujejo vsi slušatelji, tudi tisti, ki so že bili vpisani na tej univerzi. Pri vpisu vsakdo odda osebni izkaz, davčno potrdilo in začasni sprejemni list, ter plača šolnino; zglasnice da pečatit in jih nato vzame seboj. Akademska legitimacija, indeks, imatrikulacijsko in frekventacijsko izpričevalo ostanejo v uradu, da jih potrdi univerzitetna uprava; čez nekaj dni jih dobe slušatelji potrjene. S tem je formalni vpis izvršen.

Vse čas trajanja vpisa (od 25. septembra do 10. oktobra) bo poslovala v avli univerze informacijska pisarna Akademskega glasu. Tovariši v pisarni bodo na razpolago za vse informacije in navodila glede vpisa, potrebnih listin, šolnin, načina plačevanja, taks, podpisov in potrditve semestrov, študijskih skupin, akademskih socialnih ustanov, prehrane, podpor, instrukcij, akademskih domov in stanovanj itd., skratka o vseh vprašanjih, ki se tičejo akademskega privatnega, strokovnega in društvenega življenja.

Ker je v dneh vpisa velikanski naval na univerzitetne urade, opozarjamo tovariše, da jim ne zavlačujejo poslovanja s pomanjkljivo ali napačno izpolnjenimi tiskovinami in z izpraševanjem po stvareh, ki jim veliko lažje ustreže naša informacijska pisarna. V nujnih slučajih bo pisarna tudi izvršila vpis za tovariša, ki je zadržan, mora odpotovati in podobno.

Vse tovariše opozarjamo, da letos ni dovoljeno plačevanje šolnine v obrokih. Skušali bomo doseči pri merodajnih mestih, da se ta naredba umakne.

BOGASTVO BEOGRAJSKE UNIVERZE.

Beogradska »Politika« je prinesla pred mesecem popis premoženja beogradske univerze, ki znaša celo pol drugo milijardo dinarjev. To imetje tvori sedemdeset fondov, ki potekajo večinoma iz daril in zapuščin. Zdravstveni fond in druge ustanove, ki jih vzdržujejo študentje, tu niso všteti. Med drugim so v lasti univerze ogromni hrastovi gozdovi v izmeri 10.000 hektarjev ter mnogo velikih beogradske stavb v vrednosti 3 milijonov Din, za katere pobirajo letno 1.800.000 Din najemnine.

Pri vsem je zanimivo, da do leta 1930. ni bilo sploh nobenih knjig, kjer bi se vknjiževali dohodki in izdatki tega ogromnega premoženja. Šele pred petimi leti so uvedli primitivno knjigovodstvo v navadnem zvezku, tako da se danes vrši upravljanje na popolnoma praven način.

Ko so se letos zastopniki tiska obrnili na upravo beogradske univerze s prošnjo, da jim dovoli vpogled v zaključeno bilanco teh fondov, so dobili odgovor, da uprava univerze tega ne smatra za umestno.

Kar je pri tem ogromnem bogastvu beogradske univerze zanimivo, je to, da vsega tega premoženja ne investira v ustanavljanje novih univerzitetnih institucij ali v zgradbe. Za to skrbi namreč država. Medtem ko v Ljubljani nima univerza niti ene državne zgradbe, je sezidala država v Beogradu samo v povojnih letih univerzi že za 150 milijonov zgradb, v najbližji prihodnjih mesecih pa imajo načrt, da zgrade še novo pravno fakulteto, nov elektrotehnični inštitut, fizikalni inštitut in še nekatere stavbe. Pravno fakulteto bodo gradili že letos.

Tako si moramo v Ljubljani želeli posnemanja beogradskega razmer v dveh ozirih: da bi se država že enkrat odločila, da tudi v Ljubljani nekaj investira in da bi se našli posamezniki, ki bi z volili ustanovili fonde za podporo znanstvenemu delu. Srbi imajo za svojo univerzo mnogo čuta, darovi zanjo so kar nekaka moda. Pri njih je to pač mogoče, ker imajo posamezniki od raznih koncesij, ki jih prejema od države, od velike trgovine in vsega, kar prinaša denar, ogromne dohodke in z volili univerzi le nekako vračajo, kar so od javnosti prejeli.

Pri nas je zelo bogatih ljudi malo, tisti, ki so, ne čutijo zavesti odgovornosti in dolžnosti do ljudstva, ob katerem so obogateli in njegovih kulturnih institucij, ki nikjer ne žive od sebe. Manjka tradicije, za katero pa tudi univerza sama ne stori dovolj.

Tovariš, gotovo si pozabil, da še nisi poravnal naročnine za naš list. Spomni se na to pri vpisu in uredi svoje obveznosti pri naši informacijski pisarni!

Imamo še nekoliko izvodov 20. (abiturijentske številke) Akademskoga glasu. Dobe se brezplačno v naši informacijski pisarni.

Za vse informacije, ki se kakorkoli nanašajo na univerzitetna vprašanja, se v dneh vpisa obračajte na informacijsko pisarno »Akademskoga glasu«, ki stalno posluje v avli univerze.

POČITNIŠKA KRONIKA. ZIDAVA UNIVERZITETNE KNJIŽNICE.

Končno je bil po dveletnem trdem prizadevanju znesek za zidavo univerzitetne knjižnice le vnešen v redni državni proračun. Nove proračunske dvanajstine so stopile v veljavo dne 1. avgusta: sedaj je bilo vprašanje zidave biblioteke le še vprašanje časa. Splošno je prevladovalo prepričanje, da bo univerza pričela z zidavo še te jesen, posebno ker ima izkušnjo iz leta 1931, da je treba hiteti, da termin ne bo zamujen kot je bil takrat. Sedaj gre september h koncu. Stavbna sezona je sicer še živa, toda stalnejše deževje jo lahko zaključijo. Naglica bi bila tem bolj umestna. Nasprotno pa s tem čujemo, da še ni napravljenega ničesar, razen par novih, nepotrebnih ovir, ki bi lahko zidavo še bolj zavlekle ali pa dovedle do tega, da bi se izkušnja iz 1931 ponovila. Ni še najeto posojilo kot ga predvideva finančni zakon, niso še razpisana dela — izgleda sploh, da vse nekam stoji. S koncem marca znesek v državnem proračunu zapade; če se ne bo začelo z zidavo jeseni, je velika nevarnost, da v februarju ali marcu tudi ne bo mogoče začeti. Sedaj so ovire pri ljudeh, takrat bodo v vremenu.

KO BELIJO FASADE.

V prosvetnem ministrstvu so odobrili znesek 277.000 Din za popravilo glavnega univerzitetnega poslopja. Že nekaj let sem se dijaštvo trudi, da bi se uredila na univerzi dijaška čitalnica, kot jih imajo po vseh univerzah in kamor se študent za teče k mirnemu delu, ko ima uro prostega časa med predavanji. Znano je, da so predavanja na univerzi čisto raztrgana, da je ena ura tu, druga tam in da je med njimi včasih tudi dve ali tri ure presledka. Domov se ne izplača, posebno če študent ne stanuje v bližini univerze ali če je zunaj slabo vreme. Ta čas je tako popolnoma izgubljen, ker ga študent ne more prebiti drugje kot na hodnikih univerze. Potreba skupne učilnice je zato velika. Naši tovariši, ki so v prejšnjih letih zaradi univerzitetne biblioteke ponovno obiskali prosvetno ministrstvo v Beogradu, so skušali doseči, da bi se univerza dokopala tudi do kakšnega denarja, in adaptirala kak prostor za čitalnico. Kajti zaradi velikega pomanjkanja prostora na univerzi ni mogel dati rektorat v to svrhu nobenega že uporabljane prostora. Ko je bil odobren novi kredit, smo mislili, da ga bomo končno dobili. Bile so opravljene vse potrebne poti. Napori dijaštva so šli celo tako daleč, da je

samo naročilo načrt za malo adaptacijo na podstrešju, da si ima univerza za taka dela dovolj moči. Načrti so bili vloženi, obljube napravljene, le dela so se razpisala samo za beljenje fasad in za prekritje strehe. Kvečjemu še za napravo železnega omrežja na vse dostope do balkonske dvorane!... Kar je ostalo od ogromnega zneska 277.000 za beljenje fasad, porabljajo za slikanje nekaterih kabinetov in podobno.

Vse je na univerzi važno. Fasade, mreže na balkonu in lepi kabineti. Le kadar gre za najbitnejše potrebe dijaštva, je izredno težko kaj doseči.

TOVARIŠI S KOROŠKE NA OBISKU.

Koncem julija smo imeli goste, katerih obisk nam je bil nadvse drag: koroške Slovence, ki študirajo na avstrijskih univerzah. Prišli so, da vidijo Slovenijo, razmere kot so pri nas in da se porazgovore. Ostali so v Ljubljani nekaj dni in nato nadaljevali svoje potovanje po Sloveniji.

KRIŽ NA BALKONU.

Ob dobro organiziranem evharističnem kongresu koncem junija smo imeli priliko videti, kakšne važnosti je univerza. Njeno poslopje je bilo od vseh v mestu najlepše okrašeno: po vsej fasadi so viseli celi slopi zelenih vencev. In kar ni imela niti banovina kot sedež državnih oblasti, niti škofijska palača kot sedež cerkve, niti magistrat kot sedež mesta, je imela univerza kot predstavnik znanosti, napredka in svobode: velik križ na svojem balkonu.

ZMOTA ZASTOPNIKA CERKVE.

Z letošnjo pomladjo je prišlo v navado, da proslavlja vsak, ki prireja v mestu kak kongres, ta dogodek tudi na univerzi. Tako je zbornica sprejela v maju kot svoje goste nacionalistične študente iz vse države, ki so se menda za 50 Din pripeljali celo notri iz Beograda. Enako je bilo tudi ob evharističnem kongresu. Izjemo je napravil samo kongres Jadranske straže.

O nacionalističnem kongresu je bilo že dovolj pisanja; na evharističnem zborovanju pa je nenapovedan izpregovoril tudi profesor s teološke fakultete, gospod dr. Erlich, ki ga »Slovenec« imenuje »zastopnika Cerkve na univerzi« in rekel: »Dragi gospodje akademiki! V imenu Cerkve se vam z vso iskrenostjo in veseljem zahvaljujem, da je vaša katoliška zavest in odločnost na slovensko univerzo postavila sveto znamenje križa. Pomen križa na univerzi morejo občutiti le oni, ki vedo, da je to pred leti bilo nemogoče. Križ na poslopju slovenske univerze je znak zmage odločnosti naše katoliške akademske mladine.«

Ti stavki so nas presenetili. Gospod dr. Erlich je očitno v popolni zmoti. Kajti v svojih besedah meri nato, da so se med dijaštvom razmere toliko izpremenile, da katoliški akademiki, oziroma njihovo skrajno krilo, ki ima zveze z dr. Erlichom, zaradi svoje borbenosti zadnjih let lahko vsem ostalim akademikom diktira stvari, ki se mu zde potrebne za utrditev svoje moči. Ravno križ na univerzi naj bi bil dokaz zato. Temu ni tako. Dovoljenje za postavitev križa na balkonu in za prireditve v zbornici je izdal rektorat univerze. Stvar njegovega okusa je, kako naj bo dekorirano poslopje univerze, in če naj bo sploh dekorirano. Kot v drugih takih slučajih tudi v tem ni nihče vprašal študentov za njihovo mnenje, sami pa so v zadnjih letih daleč od tega, da bi dajali duška nezadovoljstvu ali veselju nad posameznimi ukrepi rektorata. Dovolj stvari je, pri katerih morata sodelovati vodstvo univerze in dijaštvo, kar ni strankarsko zagrizenega, da smatra dijaštvo, da je slovenskim stvarjem večjo korist, če dela za te in se vsemu drugemu izogiba. G. prof. Erlich kuje iz tega svoj kapital. Ker izjavlja, da govori v imenu Cerkve, ga razumemo. Dobro. Toda, končno, ali ni on tudi univerzitetni profesor in bi moral zato razumeti tudi univerzitetne oblasti in rektorat, in njihov položaj, v katerem so morale izdati vsa ta dovoljenja in ne bi smel izkoriščati tolerance dijaštva?

Čudno. Dijaštvo, ki se mu vedno očita prenapetost, te stvari razume. Univerzitetni profesor jih ne razume. Če bi ne bilo prav v dijaštvu toliko res akademske tolerance, bi bile besede g. profesorja Erlicha naravnost poziv k incidentu.

ZA TELEFON PRI VRATARJU.

Kot že nekajkrat, se znova oglašamo s prošnjo, da bi se v vratarjevi loži namestil telefon za dijaštvo. Naš predlog je lani propadel, ker pač ni bilo denarja. V letošnjem letu ima univerza četrtilijona za popravilo in izpopolnitve na univerzitetnih poslopih in ne dvomimo, da bi bilo ob nekoliko dobre volje mogoče prigospodariti tistih par stotakov, ki jih je treba investirati. Pomagano bo vratarju, ki je iz svetovne vojne pohabljen in mu je težka pot na rektorat, ki jo mora napraviti za vsako malenkost nekajkrat dnevno in ustrezno bo dijaštvu, ki telefon v centralnem univerzitetnem poslopiju pač rabi. Nastavi naj se primerna pristojbina, da ne bo izkoriščanja in da bodo mirni tisti, ki žive v prepričanju, da bi imela univerza samo škodo.

DR. A. KANSKY

KEMIČNA TVORNICA

KEMIJA
FIZIKA
MEDICINA
HIGIJENA

LJUBLJANA, KREKOV TRG 7

USTANOVLJENO LETA 1886

VELETRGOVINA

A. ŠARABON

LJUBLJANA

TELEFON 26-66

Uvoz kolonijalne robe. Veletrgovina z deželniimi pridelki. Velepražarna za kavo. - Mlini za dišave. - Glavna zaloga rudninskih vodá.

NOVA ZALOŽBA V LJUBLJANI

KONGRESNI TRG

Knjigarna - znanstvena in leposlovna literatura.

Tehnične in pisarniške potrebščine - risalna orodja kotomeri, logaritmična računala, prizmatična ravnila, risalni papir, nalivna peresa.

V naši založbi je izšla dr. ing. M. Kasala **Gradjevinska mehanika v teoriji i praksi.**

(I. knjiga: Statički i odredjeni sistemi)
(II. knjiga: Statički odredjeni rešetkasti sistemi i opšta teorija statički neodredjenih sistema.)